

СТАНОВИЩЕ

от д-р Детелина Стоянова Белкинова -
доцент в катедра „Ботаника и методика на обучението по биология”,
Биологически факултет, ПУ „П. Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен ‘доктор’
в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика
професионално направление 4.3. Биологически науки
докторска програма Ботаника

Автор: **Юлиан Александров Маринов**

Тема: „Флора и местообитания на природен парк *Българка*”

Научни ръководители:

Проф. д-р Румен Димитров Младенов

Проф. д.б.н. Илия Василев Чешмеджиев

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-973 от 01.03.2018 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Флора и местообитания на природен парк *Българка*“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, докторска програма Ботаника. Автор на дисертационния труд е Юлиан Александров Маринов - редовен докторант към катедра „Ботаника и методика на обучението по биология“, с научни ръководители проф. д-р Румен Димитров Младенов и проф. д.б.н. Илия Василев Чешмеджиев.

Представеният от Юлиан Маринов комплект материали е в съответствие с чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва пълен набор документи.

Биографична справка за докторанта

Юлиан Александров Маринов завършва висшето си образование през 1991г. в Аграрен университет, гр. Пловдив. Придобива магистърска степен с квалификация „Защита на растенията и почвата“. През 2003г. постъпва на работа в Дирекция на Природен парк Българка, където в продължение на осем години работи като експерт биологично разнообразие, с основни дейности теренни проучвания, научни и практико-приложни дейности в сферата на ботаниката, биоразнообразието и природозащитата. От 2011г. до настоящия момент Юлиан Маринов работи в Регионален природонаучен музей, гр. Пловдив, като преминава последователно през длъжности асистент (2011-2014г.) и главен уредник по ботаника (2011г.-досега), и отговоря за поддържане и попълване на експозицията по ботаника. Представя списък с 16 научни разработки, посветени на флората и местообитанията на Стара планина.

След успешно положен кандидат-докторантски конкурс Юлиан Маринов е зачислен като редовен докторант по докторска програма Ботаника към катедра „Ботаника и МОБ“ на ПУ (01.03.2014г.-01.03.2017г.).

2. Актуалност на тематиката

Природен парк „Българка“ включва седем защитени територии, от които четири защитени местности и три природни забележителности. Той попада в защитени зони от Европейската мрежа Натура 2000 и е включен в мрежата от „Важни места за растенията“ (2012г.). Независимо от наличието на растителност с висока ботаническа стойност и

консервационен статус, ПП „Българка“ е подложен на сериозно антропогенно натоварване. Сравнително слабо е нивото на проученост на флората и местообитанията в парка. Необходимостта от адекватни и целенасочени дейности за устойчиво развитие и забавяне на процесите на загуба на биологично разнообразие в ПП „Българка“ мотивират актуалния характер, и необходимостта от обстойно изследване на флората, природните местообитания и растителните съобщества.

3. Познаване на проблема

Литературният преглед проследява в хронологичен ред известните резултати за флората и местообитанията на изследвания район. Той е задълбочен и добре систематизиран. Литературният преглед показва, че докторантът е отлично информиран за историята на ботаническите изследвания на територията на Централна Стара планина и познава съвременната национална и европейска нормативна уредба. В дисертационния труд са цитирани 152 литературни източника, от които 110 на кирилица. Актуалността на разработваните проблеми се потвърждава и от факта, че 2/3 (102) от цитираните литературни източници са публикувани през последните две десетилетия.

4. Методика на изследването

Мащабната цел на дисертационния труд, да бъде направена *пълна* характеристика на флората и местообитанията на Природен парк „Българка“ и прилежащите територии, с площ от 21772 ха е реализирана чрез теренни проучвания за 12 годишен период от време (2004-2016г.) За обхващане на всички фази от вегетационния сезон и точна инвентаризация на флористичния състав на фитоценозите, наблюденията са провеждани от края на февруари до края на октомври. При полевата работа е приложен маршрутния метод с трансектни преходи, възприет при съвременните изследвания на растителното и хабитатното разнообразие. За идентификация на флористичния състав са използвани утвърдени национални и европейски флори и определители, които обобщават най-новата налична информация. При проучване на местообитанията е възприета най-пълната и постоянно обновявана европейска класификация - EUNIS. Консервационно значимите видове и хабитати са оценени въз основа на последното издание на „Червена книга на Република България“ (т.1,3), при съблюдаване на действащите природозащитни документи от националното и европейското законодателство.

Като важни предпоставки за особеностите на флористичното разнообразие е направена подробна характеристика на местоположението, релефа, скалите, хидротермичния режим и почвите на изследвания обект.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд на Юлиан Маринов следва стандартната структура и е в съответствие с чл. 32 (2) от Правилника за РАС на ПУ. Той обхваща 140 стр. текст, оформени в раздели Въведение (1 стр.), Литературен преглед (9 стр.), Цел и задачи (1 стр.), Материали и методи (16 стр.), Резултати и обсъждане (90 стр.), Изводи (3 стр.), Препоръки за поддържане и управление на ПП „Българка“ (3 стр.) и Литература (11 стр.). Резултатите са онагледени със 7 таблици, 31 фигури и 4 приложения (65 стр.). Има налична Декларация за оригиналност на резултатите и приносите.

Дисертационният труд представлява задълбочена научна разработка на съвременно ниво. Резултатите са представени и анализирани в два основни раздела – „Флора“ и „Природни местообитания“. Оригиналните флористични данни касаят: видов състав, таксономична структура, биологичен спектър, флорни елементи, видове с консервационна значимост, ендемити, макрофити, интродуцирани, инвазивни видове и видове със стопанско значение. Анализът на хабитатите включва: видов състав, проективно

покрите, обилие, консервационно значими видове и консервационен статус. Докторантът показва отлична осведоменост по проблематиката и свободно владеене на терминологията. Изложението е направено на добър научен език, разбираем и логично свързан. Изводите са формулирани коректно и отразяват всички поставени задачи. Дисертационният труд е онагледен подходящо със 7 таблици, 31 фигури, от които 27 оригинални фотоснимки на растелни видове и хабитати. В четирите приложения се съдържа детайлна информация за: видовия състав на установените таксони; макрофитите; интродуцирани видове и установените природни местообитания, с практическо приложение при бъдещите мониторингови проучвания.

В резултат от задълбоченото изследване са получени нови оригинални данни, които обогатяват знанията за флората и местообитанията на ПП „Българка“, флористичен район Централна Стара планина и България. Те са подходящо формулирани и изведени като приноси на дисертационния труд, които могат да бъдат обобщени като научно-теоретични и научно-приложни.

1. **Научно-теоретични приноси:**

- Флористичният състав на ПП „Българка“ включва 1585 вида, което съставлява 40,6% от видовото богатство на българската флора;
- Установен е 1 нов за българската флора вид - *Allium phthioticum* и 42 вида, които са нови за флористичен район Централна Стара планина;
- Само за ПП „Българка“ се съобщават консервационно значимите видове *Allium phthioticum*, *Cynoglossum germanicum* и *Myricaria germanica*;
- Потвърдени за страната са находищата на *Cynoglossum germanicum* и *Lilium albanicum*;
- Установени са 86 вида с консервационна значимост, 45 балкански и 13 български ендемити, 122 вида макрофити, 74 интродуцирани и 25 инвазивни вида;
- Идентифицирани са 69 природни местообитания, от които 18 застрашени и 15 редки местообитания;
- Нови за територията на ПП „Българка“ са 6 сладководни, 4 тревни, 1 храстово и 1 горско местообитания;
- Съобщено е едно ново за страната местообитание - F.9.13 *Планински крайречни ниски храсталаци върху чакълести наноси* и нови за ПП „Българка“ площи на консервационно значимото местообитание D4.1 *Алкални мочурища и извори*.

2. **Научно-приложни приноси:**

- Направена е характеристика на всички идентифицирани хабитати в ПП „Българка“. Изработената карта на природните и антропогенните местообитания по EUNIS е с важно практическо значение за бъдещите мониторингови наблюдения;
- Установено е богато разнообразие от лекарствени (532), етеричномаслени (41), хранителни (79), медоносни (180), фуражни (174), багрилни (77), технически (21) и декоративни (394) растения, които са потенциален източник на поминък и доходи за местното население;
- Формулирани са препоръки за управление на ПП „Българка“.

6. **Преценка на публикациите и личния принос на докторанта**

Във връзка с дисертационния труд докторантът представя четири научни публикации (едната под печат), в три от които той е водещ автор. Две от научните разработки са публикувани в авторитетното международно реферирано списание

Phytologia Balcanica. С това са изпълнени специфичните критерии на Биологическия факултет при ПУ за придобиване на ОНС 'доктор'.

Оригиналният характер на резултатите, включени в статиите и дисертацията са удостоверени с декларация. Личните ми впечатления за докторанта датират от зачисляването му в катедра „Ботаника и методика на обучението по биология“ през 2014г. По време на работата си Юлиан Маринов прояви качества на изграден изследовател-ботаник, с афинитет към теренните проучвания и голяма прецизност при идентификация на видовете. Той демонстрираше осведоменост по проблемите на ПП „Българка“, свободно владее на научната терминология и познаване на националните и европейските нормативни документи. Впечатлението ми, че Юлиан Маринов е утвърден специалист в проучване на старопланинската флора и местообитания се потвърждава и от участието му 16 научни разработки. Всичко това ми дава основание да смятам, че представените резултати са лично дело на докторанта.

7. Автореферат

Изготвеният Автореферат представя адекватно в синтезиран вид основните резултати, изводи и приноси на представения дисертационен труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Въз основа на резултатите от дисертационния труд, докторантът формулира Препоръки за поддържане и управление на природен парк „Българка“, с реална практическа стойност при планиране на бъдещите дейности, които следва да бъдат взети предвид. Те касаят характера и честотата на мониторинга на консервационно значимите видове, техните местообитания, изработване на разрешителен режим и контрол при бране на лечебните растения и принципите, които трябва да се съблюдават при провеждане на горскостопанските мероприятия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният от Юлиан Маринов дисертационен труд съдържа оригинални научни и научно-приложни приноси, които представляват нови данни за флората и местообитанията на ПП „Българка“, флористичен район Стара планина и България и с това обогатяват ботаническата наука у нас. Съпътстващите дисертационния труд материали и документи са в съответствие с всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за РАС на ПУ „Паисий Хилендарски“ и покриват специфичните критерии на Биологическия факултет при ПУ за придобиване на ОНС 'доктор'.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка на разработения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор' на Юлиан Александров Маринов в област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, докторска програма Ботаника.

28.03.2018 г.

Изготвил становището:
(доц. д-р Детелина Белкинова)